Etkinlik Temelli

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Değerler

Editörler: Mehmet TATAN · Maksut ÖNLEN
Ömer Faruk SÖNMEZ

PEGEM AKADEMİ

Editörler: Dr. Mehmet TATAN - Dr. Maksut ÖNLEN - Prof. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ

ETKİNLİK TEMELLİ SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE DEĞERLER

ISBN 978-625-6357-16-7

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere http://pegem.net adresinden ulaşılabilmektedir.

1. Baskı: Aralık 2022, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türlüdür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Kuyrukcu
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.
Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA
Tel: (0312) 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Toplumsal birlik ve beraberliğin sağlanmasında en önemli faktörlerin başında ortak değerler gelmektedir. Toplumu oluşturan bireylerde ortak değerlerin oluşturulması toplumsal huzurun sağlanması için oldukça önem arz etmektedir. Toplumda ortak değerlerin oluşturulmasının yolu da "değerler eğitimi"nden geçmektedir.

Değerlerin bireylere kazandırılması farklı derslerin öğretim programına entegre edilen değerler eğitimiyle gerçekleşmektedir. Özellikle sosyal bilgiler öğretim programı incelendiğinde değerler eğitimine büyük önem verildiği görülmektedir.

Değer eğitiminde, öğretmenlere, yardımcı olabilecek ve örnek etkinlikleri içinde barındıran kaynak eksikliği tespit edilmiştir. Alan yazındaki bu eksikliğin giderilmesi için hazırlanan bu kitapta sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlere yer verilmiştir. Değerlerin tanımları yapılmış, değerlerin öğretim programındaki yeri saptanmış ve değerlere yönelik derste uygulanabilecek etkinliklere yer verilmiştir.

Her bireyin ilkokul yıllarında vazgeçemediği çocuklara adanmış öğretmenleri olmuştur. Akademik hayatta da bu böyledir. Doktora danışmanım Prof. Dr. Bülent AKSOY hocamın ülkü ve ülke uğruna adanmışlığı benim gibi yetiştirdiği birçok bilim insanının en büyük şansı oldu. Hocama ve eğitim hayatımda üzerimde emeği olan hocalarıma şükranlarım sonsuzdur.

Bu çalışma bilim dünyasına katkı sunması için lisans, yüksek lisans veya doktora sürecinde öğrencim olmuş bilim insanları ile hazırlandı. Hepsi benim için birbirinden değerli ve ülkemiz için adanmışlık gösteren bilim insanları. Bulundukları eğitim kademelerinde Türkiye yüzyılına katkı vermeye çalışmaktadırlar. Bu eser bu duygularla meydana getirilmiştir.

Kitabımızın sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi konusunda eğitim alanına katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Kitabımızın hazırlanmasında emeği geçen bilim insanlarına ve Pegem Akademi ailesine teşekkür ediyorum. Bu eserin öğretmenlere, öğretmen adaylarına ve ilgililere faydalı olması dileğiyle...

Prof. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ
ORCID No: 0000-0002-8910-2817

Aralık 2022, Tokat

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editörler: Dr. Mehmet TATAN - Dr. Maksut ÖNLEN - Prof. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ

1. Bölüm: Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi
Dr. Emrullah KARATEKİN, T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
ORCID No: 0000-0003-4089-0151
Prof. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8910-2817

2. Bölüm: Adalet
Eser İRŞİ, MEB
ORCID No: 0000-0002-7444-4080

3. Bölüm: Aile Birliğine Önem Verme
Oya ÖZGAT TATAN, MEB
ORCID No: 0000-0002-3493-1765

4. Bölüm: Bağımsızlık
Özgür TEKKÖK, MEB
ORCID No: 0000-0001-8173-699X

5. Bölüm: Barış
Tuğba TEKKÖK, MEB
ORCID No: 0000-0001-5659-8484

6. Bölüm: Bilimsellik
Dr. Maksut ÖNLEN, MEB
ORCID No: 0000-0002-6266-2574

7. Bölüm: Çalışkanlık
Arş. Gör. Osman GEDİK, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6362-7607

8. Bölüm: Dayanışma
Ali YURDAKUL, MEB
ORCID No: 0000-0003-3094-7724

9. Bölüm: Duyarlılık
Dr. Mehmet FANSA, MEB
ORCID No: 0000-0001-5770-797X

10. Bölüm: Dürüstlük
Uğur POLAT, MEB
ORCID No: 0000-0003-4413-7837

11. Bölüm: Estetik
Selime AKTAŞ, MEB
ORCID No: 0000-0003-2911-0505

12. Bölüm: Eşitlik
Bülent KANIBİR, MEB
ORCID No: 0000-0002-3423-5735
Asım UYSAL, MEB
ORCID No: 0000-0002-4751-4370

13. Bölüm: Özgürlük
Sümeyya ÇİĞDEM, MEB
ORCID No: 0000-0002-4195-1692

14. Bölüm: Saygı
Mustafa ÖNLEN, MEB
ORCID No: 0000-0002-8589-0174

15. Bölüm: Sevgi
Arş. Gör. Abdulkerim DEMİR, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-7968-955

16. Bölüm: Sorumluluk
Arş. Gör. Yasemin SÖNMEZ, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2148-0122

17. Bölüm: Tasarruf
Öğr. Gör. Dilek ŞAHİNPINAR, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-9454-5808

18. Bölüm: Vatanseverlik Değeri
Dr. Mehmet TATAN
ORCID No: 0000-0001-7604-426X

19. Bölüm: Yardımseverlik
Dr. Kerem BOZDOĞAN, MEB
ORCID No: 0000-0003-0605-2031

İÇİNDEKİLER

Ön Söz iii
Bölümler ve Yazarları v

1. BÖLÜM
SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DEĞERLER EĞİTİMİ

Giriş 2
Değer Kavramı 3
Değerlerin Hayatımızdaki Yeri ve Önemi 4
Değerler Eğitimi 6
Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi 10
Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Değerler 14
Sonuç 16
Kaynakça 16

2. BÖLÜM
ADALET

Adalet Kavramı 19
2019 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Adalet Değeri 21
Adalet Değeri ile İlgili Sınıf Düzeylerine Göre Farklı Etkinlik Örnekleri 24
Ek-1. 25
Ek-2. 27
Ek-3. 28
Ek-4. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Temel Nitelikleri 29
Kaynakça 32

3. BÖLÜM
AİLE BİRLİĞİNE ÖNEM VERME

Aile 33
Ailenin Yeri ve Önemi 34
Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Aile Birliğine Önem Verme 34
Aile Birliğine Önem Verme Değerini Kazandırmaya Yönelik Etkinlik Örnekleri 36
Ek-1. Haydi Aile Tarihimizi Oluşturalım 37
Ek-2. Aile Bütçesi 38
Ek-3. Ailede İş Bölümü ve Sorumluluklarımız 39
Kaynakça 40

4. BÖLÜM
BAĞIMSIZLIK

Bağımsızlık 41
2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerler 42
Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Değer Olarak "Bağımsızlık" 43
Bağımsızlık Değerini Kazandırmaya Yönelik Etkinlik Örnekleri 46
Ek-1. Örnek Olay 47
Ek-2. Ne Yapar? Ne Yapmaz? 49
Ek-3. Sözcük Avı 50
Ek-4. İstasyon 51
Kaynakça 52

5. BÖLÜM
BARIŞ

Barış 53
2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerler 54
Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Değer Olarak "Barış" 55
Bağımsızlık Değerini Kazandırmaya Yönelik Etkinlik Örnekleri 57
Ek-1. Konuşma Halkası 58
Ek-2. Sözcük Avı 60
Ek-3. Kripto Bulmaca 62
Ek-4. Ayrılıp Birleşme 63
Kaynakça 63

6. BÖLÜM
BİLİMSELLİK

Bilim ve Bilimsellik 65
Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda Değer Olarak "Bilimsellik" 67
Bilimsellik Değerini Kazandırmaya Yönelik Etkinlik Örnekleri 71
Ek-1. Elektrikli Süpürge 71
Ek-2. Bilim İnsanları 74
Ek-3. Bilimsel Araştırma 76
Ek-4. Müslümanların Bilime Katkıları 78
Kaynakça 80

7. BÖLÜM
ÇALIŞKANLIK

Azim, Çalışkan ve Çalışkanlık 83
Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Değer Olarak "Çalışkanlık" 84
Çalışkanlık Değerini Kazandırmaya Yönelik Etkinlik Örnekleri 88
Ek-1. Alın Terimin Tuzlu Nuru 89
Ek-2. Aziz Sancar 92
Kaynakça 94

8. BÖLÜM
DAYANIŞMA

Değer 95
Değerler Eğitimi 96
Dayanışma Değeri 97
Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Değer Olarak "Dayanışma" 98
Dayanışma Değerini Kazandırmaya Yönelik Etkinlik Örnekleri 100
Ek-1. Sivas - Gürün'de Kış Yarısı Geleneği 101
Ek-2. Osmanlı Devleti'nde Faaliyet Gösteren Bazı Vakıflar Listesi 103
Ek-3. Osmanlı Devletindeki İlgili Vakıfların Faaliyet Alanları 105
Kaynakça 109

9. BÖLÜM
DUYARLILIK

Duyarlılık 111
Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Değer Olarak "Duyarlılık" 112
Duyarlılık Değerini Kazandırmaya Yönelik Etkinlik Örnekleri 116
Ek-1. Doğal Afetleri Tanıyalım 117
Ek-2. Kültürel Zenginliklerimiz 118
Ek-3. Bir Başarı Hikâyesi: Selçuk Bayraktar 120
Ek-4. Panel: Göçebe Yaşam 122
Kaynakça 123

10. BÖLÜM
DÜRÜSTLÜK

Dürüstlük 125
Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Değer Olarak "Dürüstlük" 126
Dürüstlük Değerini Kazandırmaya Yönelik Etkinlik Örnekleri 129

Ek-1. Benim Cümlem 129
Ek-2 131
Ek-3 Doğruluğa Dair 133
Kaynakça 134

11. BÖLÜM
ESTETİK

Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Değer Olarak "Estetik" 138
Estetik Değerini Kazandırmaya Yönelik Etkinlik Örnekleri 140
Ek-1. Sizce Neresi 140
Kaynakça 142

12. BÖLÜM
EŞİTLİK

Eşitlik Kavramı 143
Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Değer Olarak "Eşitlik" 145
Eşitlik Değerini Kazandırmaya Yönelik Etkinlik Örnekleri 146
Kaynakça 153

13. BÖLÜM
ÖZGÜRLÜK

Özgürlük 155
Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Değerlerin Önemi ve Yeri 159
Sosyal Bilgiler Öğretim Programında "Özgürlük" Değerinin Önemi ve Yeri 161
Sosyal Bilgiler Dersinde "Özgürlük" Değerini Kazandırmaya Yönelik Etkinlik Örnekleri 164
EK-1. Temel Haklarımız 165
EK-2 165
EK-3 167
EK-4 167
Kaynakça 168

14. BÖLÜM
SAYGI

Saygı 169
Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Değer Olarak "Saygı" 171
Saygı Değerini Kazandırmaya Yönelik Etkinlik Örnekleri 174

Ek-1 175
Ek-2.1 176
Ek 2.2 177
Ek-3. Ampute Futbol Milli Takımı Kaptanı Osman Çakmak'ın Röportajı 178
Ek-4 181
Kaynakça 183

15. BÖLÜM
SEVGİ

Sevgi 185
Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Değer Olarak "Sevgi" 186
Sevgi Değerini Kazandırmaya Yönelik Etkinlik Örnekleri 187
Ek-1. İstasyon 188
Ek-2. Ayrılıp Birleşme 189
Ek-3. Örnek Olay 190
Kaynakça 191

16. BÖLÜM
SORUMLULUK

Sorumluluk 193
Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Değer Olarak "Sorumluluk" 195
Sorumluluk Değerini Kazandırmaya Yönelik Etkinlik Örnekleri 199
Ek-1 199
Ek-2 201
Ek-3 202
Ek-4 205
Kaynakça 206

17. BÖLÜM
TASARRUF

Tasarruf 207
Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Değer Olarak "Tasarruf" 208
Tasarruf Değerini Kazandırmaya Yönelik Etkinlik Örnekleri 210
Ek-1. 211
Ek-2 213
Kaynakça 213

18. BÖLÜM
VATANSEVERLİK DEĞERİ

Vatandaşlık Eğitimi 215
Sosyal Bilgiler Dersinin Vatansever Birey Yetiştirmede Önemi 216
Vatanseverlik Değerini Kazandırmaya Yönelik Sosyal Bilgiler Dersindeki Etkinlik Örnekleri 221
Ek-1 222
Ek-2 223
Ek-3 225
Ek-4 226
Kaynakça 227

19. BÖLÜM
YARDIMSEVERLİK

Yardımseverlik Değeri 229
Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Değer Olarak "Yardımseverlik" 232
Yardımseverlik Değerini Kazandırmaya Yönelik Etkinlik Örnekleri 235
Ek-1 236
Ek-2. Kelime Bulmaca 237
Yardımlaşma-Dayanışma-İyilik-Fedakarlık-Dostluk- Merhamet-Sevgi 237
Ek-3. Kompozisyon Yazalım 238
Ek-4. Yardımsever İnsan 238
Ek-5. Doğal Afetleri Tanıyalım 240
Ek-6. Hikâyeyi Tamamla 241
Ek-7. Sence Neden? 242
Ek-8. Atasözleri Ne Diyor? 243
Ek-9. Form 243
Ek-10 247
Ek-11 247
Ek-12. Kızılay Haftası 248
Ek-13. Tasarım Yapalım 248
Kaynakça 248

Editörler ve Yazarlar Hakkında 251

1. BÖLÜM

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DEĞERLER EĞİTİMİ[1]

Dr. Emrullah KARATEKİN, T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
ORCID No: 0000-0003-4089-0151

Prof. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8910-2817

Ne Öğreneceğim?

Bu bölümde aşağıda yer alan soruların cevaplarını bulabileceksiniz.

1. **Değer nedir?**
2. **Değerlerin hayatımızdaki yeri ve önemi nedir?**
3. **Değerler nasıl öğretilir?**
4. **Sosyal bilgiler dersinin değerler eğitimi açısından yeri ve önemi nedir?**
5. **Sosyal bilgiler dersinde yer alan değerler nelerdir?**

1 Bu çalışma birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.